

דר' רבקה בליבוים

קורות חיים

מידע אישי

כתובת: רחל אמנו 47 ירושלים, 93228

טלפון: 02-566-5061

דואל: rikkib@savion.huji.ac.il

שפות: עברית (שפת אם); אנגלית (שליטה מלאה); צרפתית, יידיש (קריאה, דיבור); גרמנית (קריאה), רוסית (בסיסית), ארמית (קריאה), ערבית קלסית (קריאה).

השכלה

2003, Ph.D	אוניברסיטת בר-אילן	לשון עברית
מ.א. 1980	האוניברסיטה העברית	לשון עברית
1978	האוניברסיטה העברית	לימודי השלמה ללשון עברית
ב.א. 1976	האוניברסיטה העברית	ביולוגיה

משרות הוראה אקדמיות

2011- עתה	קורסי אשכולות (לימודי יסוד בלשון) והוראה בחוג ללשון	מכללת דוד ילין, ירושלים
1988- עתה	מרצה בכירה: הוראת עברית (חדשה ומקראית)	ביה"ס ע"ש רוטברג לתלמידים מחו"ל, האוניברסיטה העברית, ירושלים
1988-1980	מרצה: הוראת עברית (חדשה ומקראית)	ביה"ס ע"ש רוטברג לתלמידים מחו"ל, האוניברסיטה העברית, ירושלים
1994-2000	מרצה: עברית מקראית, לשון חכמים, עברית חדשה	מכון פרדס ללימודי יהדות, ירושלים (קורסים קצרים מרוכזים)

2004-2000	טיוטור לתלמידי מ.א. בתכנית למחנכים בכירים : לשון ותרבות, עברית מקראית	מכון פרדס ללימודי יהדות ולימודי המ.א. ביה"ס ע"ש רוטברג לתלמידים מחו"ל, האוניברסיטה העברית, ירושלים
2000-1998	מנחה : סמנטיקה עברית : משמעות ותקשורת	האוניברסיטה הפתוחה
1996-1995	לקטורית : עברית מודרנית ומרצה לעברית מקראית	Oxford Center for Hebrew and Jewish Studies, Oxford University
1986-1985	מרצה : לשון עברית ובלשנות	Hebrew College, Boston
1984-1981	מרצה (בדרגת מדריך) : לשון עברית	החוג ללשון עברית, האוניברסיטה העברית, ירושלים
פעילויות ומשרות נוספות		
2010- עתה	אחראית על פישוט לשוני וכתובת מדור לשון - העיתון ג'רוזלם פוסט עברית	
2008-2005	ראש המרכז להכשרת מורים, היחידה לעברית, ביה"ס ע"ש רוטברג לתלמידים מחו"ל	
2006-2000	ראש צוות הכנת תכניות למעבדה לשונית – "שומעים עברית", פרויקט שפתרבות, קרן ברונפמן, האוניברסיטה העברית ירושלים	
2002	יו"ר ומארגנת כנס בינלאומי : "השפה העברית ודרכי הוראתה", ביה"ס ע"ש רוטברג לתלמידים מחו"ל, האוניברסיטה העברית	
1998-1995	ראש תכנית לימודי העברית בתכניות הקיץ, מרכז מלטון לחינוך יהודי בתפוצות, האוניברסיטה העברית, ירושלים	
1992	מתברת הבחינה הארצית ללשון העברית לילדים יוצאי אתיופיה, עליית הנוער	
1991-1988	ראש לימודי העברית בתכנית הארבע שנתית, ביה"ס ע"ש רוטברג לתלמידים מחו"ל, האוניברסיטה העברית (1500 סטודנטים)	

1990	ראש צוות המורים, ביה"ס ללימוד עברית, מוסקבה
1987-1980	מרכזת ומורה בלימודי מ.א במכון האמריקאי לחקר ארץ הצבי, ירושלים

פרסים ומלגות

1999	מלגה מטעם קרן הזיכרון לתרבות יהודית, ארה"ב
1999	מלגה מטעם אוניברסיטת בר אילן
1980	פרס מטעם יד בן צבי

חברות באגודות

2011 - 2010	AJS (Association for Jewish Studies)
2009	האיגוד העולמי למדעי היהדות
2006 - 2003	LSA (Linguistic society of America)
2001 - 2004	האגודה הישראלית לחקר שפה וחברה (IALS)
2005-2004	AJS (Association for Jewish Studies)
2004	סקריפט - האגודה הישראלית לאוריינות
2006 - 2002	החוג הישראלי לבלשנות (מקודם: הסניף הישראלי של האגודה האירופית לבלשנות).
2006 - 2001	האיגוד העולמי למדעי היהדות

פרסומים

חמישה ערכים ב Encyclopedia of Hebrew Language and Linguistics (EHL) בהוצאת בריל ואוניברסיטת קימברידג' : מילות הקישור בעברית, מילות הסיבה, מילות התוצאה, מילות ההסתייגות, מילות הניגוד (באנגלית). 2012

עבודת דוקטור: **מילות הסיבה, סביבתן הסמנטית תחבירית ושימושן כסמני סגנון**, בר-אילן. 2003.

מאמרים:

א. בנושאי לשון עברית

1. ביקורת על "שפה ומשמעות: סיפור הולדתה ופריחתה של תורת המשמעים" מאת תמר סוברן, Hebrew Studies 53 (2012): 422-425 (Eng.).
2. "מילות הסיבה אצל עגנון כבוחר לסגנונו", חלקת לשון 45 (2012), בדפוס.
3. "ייצוג הדיבור המזרחי בסיפורת העברית", (עם יוחאי אופנהיימר) העברית שפה חיה ו, הקיבוץ המאוחד (2012), בדפוס.
4. "יהודית" ו"ישראלית": עיון לשוני ותרבותי בכתיבתם של סופרים בני זמננו, **בלשנות עברית 66** (תשע"ב) עמ' 43-61.
5. "בעקבות משיחא ועקבות משיחך: עיון לשוני" ספר זיכרון למוריה ליבזון (2011) עמ' 122-98.
6. "קטביות סמנטית והתנטרלות" לשוננו, עבד, (תש"ע) עמ' 503-523.
7. "ההכפלה הלקסיקלית בעברית: מגמות חדשות" מחקרים בלשון יג, (תשע"א) עמ' 199 - 219.
8. "מהאקלברי פין עד שום גמדים לא יבואו: מסירת דיבור עברי תת-תקני בתרגום ובמקור", העברית שפה חיה ה (2010) עמ' 87-108.
9. "על שפה ומשמעות" מאת תמר סוברן, חלקת לשון 39, 2007, עמ' 193-198.
10. "מילות הסיבה כסמן סגנוני: לשון העיתונות הכתובה (עיתון 'הארץ') לעומת לשון משודרת (תכניות 'ערב חדש')", העברית שפה חיה ד, (2006) עמ' 53-70.
11. "מילות הסיבה שלפני שם העצם – אפיונים מבניים וסמנטיים", לשוננו סח ג-ד (2006) עמ' 309-339.
12. "מילות הסיבה: מודעות המוען ומודעות הנמען לשימוש בהן", מחקרים בלשון י (2006) עמ' 9-25.
13. "צבע היצירה: מילות הסיבה בשני ספרים של משה שמיר: "הוא הלך בשדות" ו"מלך בשר ודם", ביקורת ופרשנות: טקסט, שפה, משמעות 38 (2005) עמ' 261-278.
14. "בין סיבה לתכלית" לשוננו סז, ג-ד (2004) עמ' 375-392.
15. "מיפה עיניים עד טיפש בחכמה", לשוננו ס"ג (2002): עמ' 81-105.
16. "ביקורת ספרים על 'אמנות השיח' מאת ליאורה וינבך ושושנה ברוש", הד האולפן 52 (1987): עמ' 71-72.

ב. בנושאי הנחלת הלשון העברית

1. "על 'הנה: הוראת עברית מקראית בדרך המעשית' מאת רחל חלבה", (הוצאת מגנס) הד האולפן 100 (2012) בדפוס.
2. "על 'Easing into Modern Hebrew Grammar' מאת גילה פרידמן-כהן וכרמיה שובל" הד האולפן 100 (2012) בדפוס.

3. "תגובה למאמרה של נורית דקל על מערכת הפועל העבריי", **הד האולפן** 100 (2012) בדפוס.
4. "הוראת עברית ושימור עברית במציאות מתחדשת" **הד האולפן** 99 (2012) עמ' 133-141.
5. "הכשרת מורים להוראת עברית כשפה שנייה באוניברסיטה העברית", **הד האולפן** 98 (2011) עמ' 75-79.
6. "הקלוז - הגדרתו ויתרונותיו", **הד האולפן** 98 (2011) עמ' 101-105.
7. "הוראת העברית וארון הספרים היהודי", **חלקת לשון** 41 (תש"ע) עמ' 155-172.
8. "העקרונות שבבסיס התכניות למעבדת הלשון 'שומעים עברית'", **הד האולפן** 82 (2001) עמ' 55-85.
9. "על מן השפה ולפנים", **הד האולפן** 70 (1998) עמ' 32-45.
10. "מן המילה אל הטקסט": וידאו ומאמר, **דגש בטקסט**, ירושלים, המרכז להוראת המדעים, האוניברסיטה העברית, 1992, עמ' 101-114.
11. "דרכים להוראת אוצר מילים בשפת היעד", **הד האולפן** 46-45 (1983) עמ' 24-29.
12. "מספר עקרונות לכתובת יחידה להוראת עברית", עם עדנה אפק, **הד האולפן** 39-38 (1981) עמ' 19-20.

ספרים:

1. **פועל+ : לתלמידים מתקדמים ולמורים**, ירושלים : מאגנס, 2012.
2. **חוברת קלוזים לרמות ה-ו**, ירושלים : אקדמון, 2011.
3. **מחקרים במדעי היהדות: ספר זיכרון למוריה ליבזון** (עורכת עם אהרן ממן), ירושלים : מאגנס, 2011.
4. **עברית בה"א הידיעה : ספר לימוד לתלמידים מתקדמים**, ירושלים : אקדמון 2010.
5. **סדרת "שומעים עברית": תכניות האזנה - שמונה ספרים (ראיונות עם דויד גרוסמן, עם יהודה עמיחי, עם יוסל בירשטיין, עם ראומה אלדר, משוחחים על אלטרמן, ריאיון עם משפחת ישראלי, עיבוד של המחזה חופשה בפראג, ספר דיאלוגים)**, ירושלים : אקדמון 2006 (עם גלי הומינר).
6. **מן השפה ולפנים: הבנה, הבעה והעשרה** (עם יהודית מאיר), אבן יהודה : רכס, 1998.
7. **תחביר לרמה ו'**, ירושלים : אקדמון, 1995.
8. **תחביר+ : למורים ולתלמידים מתקדמים**, ירושלים : אקדמון, 1995.
9. **בעקבות האותיות** (עם עדנה אפק), תל אביב : פרויקט דרום אפריקה, אוניברסיטת תל אביב, 1982.
10. **סיפורה של תנועת ניל"י** (עם עדנה אפק), ירושלים : פרויקט תרבות, האוניברסיטה העברית, ירושלים, 1980.

מבחר הרצאות

- 2012 "מערכת הפועל בעברית בממשק סמנטיקה ותחביר", סמינר, היחידה להוראת עברית, בית הספר לתלמידים מחו"ל ע"ש רוטברג, האוניברסיטה העברית, ירושלים.
- 2011 "הוראת עברית כשפה זרה לעומת הוראת עברית כשפת אם", המחלקה לעברית, אוניברסיטת ניו יורק (סמינר).
- 2010 "הדיבור המזרחי בסיפורת, סוציולקט או משלב", (יחד עם יוחאי אופנהיימר), כנס "העברית שפה חיה", מכללת אורנים, טבעון.
- 2009 "מילות השליה בממשק הסמנטיקה, הפרגמטיקה והתחביר", הקונגרס העולמי ה-15 למדעי היהדות, האוניברסיטה העברית, ירושלים.
- 2009 "יהודית וישראלית – שתי שפות בקרבנו?" קדם קונגרס, האוניברסיטה העברית, ירושלים.
- 2009 "על קוטביות סמנטית והתנטרלות", כנס נא"פ, יוניברסיטי קולג', לונדון.
- 2008 "היא מדינת ישראל: על תהליך קביעת השם למדינה, היבטים אידאולוגיים ולשוניים", המכון ללימודי תרבות ושפות המזרח, אוניברסיטת אוסלו.
- 2007 "טיפול ההבנה של פעולות דיבור ושל שפה אידיומטית בקרב לומדי עברית", דבר דבור על אופניו: יום העיון השנתי הארצי ללשון ולהבעה של משרד החינוך, מכללת לוויןסקי, תל אביב, 2007.
- 2007 "מ'הקלברי פיין' עד 'שום גמדים לא יבואו': דרכים למסירת דיבור ולייצוג עגה בספר מתורגם ובספר מקור", כנס "העברית שפה חיה", מכללת אורנים, טבעון.
- 2007 "לשון רבנית? לשון חכמים? מילות הסיבה אצל עגנון – סמן סגנוני", כנס איל"ש, מכללת דוד ילין, ירושלים, 2007.
- 2006 "על תכניות שומעים עברית", מרכז בן יהודה, פריס.
- 2006 "פולריות סמנטית והתנטרלות", האיגוד הישראלי לבלשנות, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן.
- 2005 "בעקבות משיחא חוצפא יסג"י", הקונגרס העולמי למדעי היהדות, האוניברסיטה העברית, ירושלים.
- 2005 "על ההכפלה בעברית", בתר קונגרס, האוניברסיטה העברית ירושלים.
- 2004 "The Debate over the Name of the Jewish State-to-Be, 1947-48," The 36th Annual Conference of the Association for Jewish Studies. Chicago, Illinois
- 2004 "תמות בתרבות הישראלית ושורשיהן במקורות היהדות", המרכז להוראת תרבות ישראל באוניברסיטאות בעולם, האוניברסיטה העברית.
- 2004 "הוראת העברית ברמה גבוהה וארון הספרים היהודי", סקריפט, זכרון יעקב.
- 2004 "בין סיבה לתכלית", האגודה הישראלית לשפה וחברה, בית ברל.
- 2004 "טוב שם משמן טוב: הצעות לשם המדינה שבדרך – אידאולוגיה ולשון", מכון מז"א, ירושלים.
- 2004 "מילות הסיבה בעברית החדשה וזיקתן לשכבות לשון קודמות", היחידה להוראת עברית, ביה"ס ע"ש רוטברג לתלמידים מחו"ל, האוניברסיטה העברית.
- 2004 "מילות הסיבה והרלוונטיות שלהן לתרגום", הסמינר המחלקתי של המחלקה לתרגום, אוניברסיטת בר-אילן.

- 2004 "מילות הסיבה בלשון העיתונות הכתובה (עיתון הארץ) ובלשון העיתונות המשודרת (תכניות ערב חדש), שכיחותן ושימושן כסמני סגנון", העברית שפה חיה, כנס אורנים החמישי, המכללה האקדמית לחינוך אורנים.
- 2004 "מילות הסיבה: אפיונים סמנטיים פרגמטיים ומבניים", הסמינר המחלקתי של החוג ללשון העברית והלשונות השמיות, אוניברסיטת תל-אביב.
- 2003 "הוראת התחביר הלכה ומעשה", הכנס השנתי להוראת הלשון של משרד החינוך, אוניברסיטת בר אילן.
- 2003 "מילות הסיבה: היבטים היסטוריים, סמנטיים ומבניים" הסמינר המחלקתי של החוג ללשון העברית והלשונות השמיות, אוניברסיטת בר-אילן.
- 2002 "המודעות לשימוש במילות הסיבה", כנס השפה העברית ודרכי הוראתה, האוניברסיטה העברית.
- 2002 "איזה שם יינתן למדינה העתידה לקום?" על השמות שהוצעו למדינה היהודית בפלשתינה מנקודת מבט בלשנית-אידאולוגית, כנס שפה, חברה ותרבות, אוניברסיטת תל-אביב.
- 2002 "תכניות האזנה חדשות: מבט לתרבות ולספרות בישראל", המרכז להוראת תרבות ישראל באוניברסיטאות בעולם, האוניברסיטה העברית.
- 2001 "מילות הסיבה", הקונגרס העולמי למדעי היהדות, האוניברסיטה העברית.
- 2000 "השכיחות היחסית של מילות הסיבה בעברית הבינונית", המרכז להוראת תרבות ישראל בעולם, האוניברסיטה העברית.
- 1998 "הוראת העברית וארון הספרים היהודי", כנס NAPH, הסמינר היהודי התיאולוגי (JTS), ניו יורק.
- 1997 "גישה חדשה להוראת התחביר", הכנס השנתי להוראת הלשון של משרד החינוך, תל אביב.
- 1996 "A New Book on Hebrew Syntax: A Semantic Point of View." Oxford
Center for Hebrew and Jewish Studies, Oxford University
- 1992 "תיאור אופן הפעולה", הכנס הבינלאומי השישי לחינוך יהודי: השפה העברית, רכישתה והוראתה, האוניברסיטה העברית.
- 1991 "Teaching Hebrew at an Advanced Level." Ramaz School, New York
- 1987 "On the History of the Hebrew Language." Seminar, Vassar College
- 1985 "Comparative Analysis: Biblical vs. Modern Hebrew." Seminar, Brown University
- 1981 "סמיכות שם התואר" המכון ללימודים מתקדמים, האוניברסיטה העברית.

הוראת קורסים

1. אשכולות בלשון
2. על תרגומי ספרי ילדים קלסיים לעברית
3. סמנטיקה עברית: משמעות ותקשורת

4. תחביר העברית החדשה
5. מבוא לבלשנות
6. תצורת מילים ויצירת מילים בעברית החדשה
7. תולדות הלשון
8. שפה ותרבות
9. עקרונות התרגום
10. עברית מקראית
11. ארמית מקראית
12. לשון חכמים
13. רישום פונטי
14. רכישת אוצר מילים בשפה שנייה
15. התחביר בלימוד עברית כשפה שנייה : גישה תחבירית סמנטית
16. עברית כשפה שנייה (בכל הרמות)
17. תמות בתרבות הישראלית ושורשיהן במקורות היהדות